

Konventionen om biologisk mångfald, traditionell kunskap och sedvanebruk av naturresurser

Håkan Tunón

Centrum för biologisk mångfald

Sveriges lantbruksuniversitet

Lokal och traditionell kunskap

- Folklig kunskap och folkliga föreställningar om det omgivande landskapet som har uppstått under generationers liv nära naturen och bruk av dess beståndsdelar, som tar hänsyn och är anpassad till naturens förutsättningar och begränsningar.

Konventionen om biologisk mångfald

- Artikel 1:

”Målen för denna konvention, ..., är **bevarandet** av biologisk mångfald, **hållbart nyttjande** av dess beståndsdelar och **rättvis fördelning** av nyttan som uppstår vid utnyttjande av genetiska resurser, ...”

Konventionen om biologisk mångfald

Artikel 8j:

”**respektera, bevara och bibehålla** kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen med **traditionella livssätt som är relevanta** för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och **främja en bredare tillämpning** av dessa, med **godkännande och deltagande** av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor, samt **främja rättvis fördelning av nyttan** som uppkommer vid utnyttjandet av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor.”

CBD, artikel 10 hållbart nyttjande av biologisk mångfald

- Artikel 10c

”skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor som är förenliga med kraven för bevarande och hållbart nyttjande.”

Traditionell kunskap

- Traditionell *teknisk* kunskap / *know-how*
- Kulturella uttryck
- Traditionella berättarformer
- Traditionella sedvänjor
- Aspekter på livssätt och andliga system
  - (World Intellectual Property Organization)

Miljömålspropositionen (2004/05:150)

- Grupper som kan ha denna kunskap i Sverige är t.ex. jord- och skogsbrukare, samer, fäbodbrukare, skärgårds-, fjäll- och skogsbönder, skärgårds- och insjöfiskare, jägare och hemslöjdare

Naptek – 2006–2012

- kartläggning och dokumentation
- åtgärder för att upprätthålla lokal och traditionell kunskap
- spridning av lokal och traditionell kunskap till nyckelmålgrupper som t.ex. brukare av biologiska resurser och myndigheter, samt
- stimulera forskning om lokal och traditionell kunskap

Arbetsprogrammet 8j (2000)

- Fullt och effektivt deltagande av ursprungliga och lokala samhällen i alla nivåer
- Fullt och effektivt deltagande av kvinnor från ursprungliga och lokala samhällen
- Traditionell kunskap ska värderas, ges samma respekt och bedömas som lika användbar och nödvändig som annan form av kunskap
- En holistisk ansats i enlighet med andliga och kulturella värderingar samt sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen
- Ekosystemansatsen ska användas
- Tillträde till traditionell kunskap ... ska ske efter i förväg avgivet informerat medgivande eller godkännande (*prior informed consent/prior informed approval*)

Aichi-mål 18

Före 2020 ska **traditionell kunskap, innovationer och sedvänjor** hos ursprungs- och lokala samhällen relevanta för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald och **deras sedvanebruk av biologiska resurser respekteras** i enlighet med nationell lagstiftning och relevanta internationella åtaganden och vara **fullständigt integrerade i implementeringen** av Konventionen med **fullständigt och effektivt deltagande** av ursprungs- och lokala samhällen på alla relevanta nivåer.

Dvs. beslut rörande naturvård och naturbruk!

Handlingsplan 10c (2014)

- Integrera hållbart sedvanebruk i nationella strategier för biologisk mångfald [*främst skyddade områden*]
- Främja och stärka lokala initiativ
- Identifiera goda exempel
- Fullt och effektivt deltagande
- Uppmuntra traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk
- Använda utarbetade lokala lösningar

Varför bevara traditionell kunskap?

- Bevara kulturell mångfald och lokal kulturell identitet
- Bevara biologisk mångfald och ekosystem-tjänster genom traditionellt markutnyttjande
- Främja lokala produkter för landsbygds-utveckling
- Skapa innovationer utifrån traditionell kunskap för en hållbar framtid och hållbart naturbruk
- Matsuveränitet

Regeringsuppdrag - 28/2 –2017

Uppdrag om nationellt arbete om traditionell kunskap för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald
Naturvårdsverket och Sametinget ska gemensamt:

- stärka bevarandet av och respekten för traditionell kunskap som är relevant för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald och möjligheterna att sprida denna kunskap till andra sammanhang, med kunskaps bärarnas samtycke, i enlighet med artikel 8j,
- stärka möjligheterna för deltagande för människor som omfattas av artikel 8j och 10c i de processer som leder fram till beslut vid genomförandet av konventionen och som påverkar förutsättningarna att bevara och bibehålla traditionell kunskap eller praktisera sedvanligt nyttjande,
- stödja regeringen i det internationella CBD-arbetet i frågor som har sin utgångspunkt i artikel 8j och 10c samt i annat internationellt arbete som rör traditionell ekologisk kunskap.

Regeringsuppdraget

Bakgrundstext till beslut:

- ”Exempel på grupper av bärare av traditionell kunskap som är relevant i sammanhanget är jord- och skogsbrukare, samer, fäbodbrukare, skärgårds-, fjäll- och skogsbönder, skärgårds- och insjöfiskare, jägare och hemslöjdare. Även andra bärare av lokal traditionell kunskap kan vara målgrupp för genomförandearbete.”

- ”Myndigheterna ska redovisa uppdraget gemensamt senast den 28 februari”